

4. KVENRÉTTINDI, FÉLAGSMÁL OG MENNING

Markmið

Að nemandi átti sig á:

- hvenær jafnréttisbarátta kynjanna hófst á Íslandi og helstu einkennum hennar
- hvenær félagshreyfingar komu fyrst til sögunnar hérlendis og helstu einkenni þeirra
- þeim breytingum sem urðu á menningarlífi landsmanna
- þróun bókmennningar á fyrstu áratugum 20. aldar.

Kennsla

Gera skal nemendum grein fyrir því að kvenréttindabaráttan barst hingað frá Evrópu undir lok 19. aldar. Forsenda hennar var einkum tilkoma borgarsamfélagsins sem var að mörgu leyti fylgífiskur iðnbyltingarinnar. Konur tóku að berjast fyrir lagalegu jafnrétti kynjanna og var krafan um kosningarétt kvenna hvað háværust. Réttindi kvenna jukust smám saman og var stærsta áfanganum náð 1915 þegar þær fengu kosningarétt til Alþingis. Karlmenntu héldu engu að síður áfram að vera ráðandi í samfélaginu þar sem félagslegar og hugarfarslegar hömlur komu í veg fyrir að konur gætu nýtt sér réttindi sín.

Mikilvægt er að nemendur geri sér grein fyrir að félagslíf Íslendinga tók miklum breytingum undir lok 19. aldar þegar fjöldahreyfingar komu til sögunnar. Helstu félögin voru opin öllum og því jafnréttissinnuð. Hafði það mikil samfélagsáhrif þar sem stéttaskipting var rótgróin í landinu. Um leið jókst félagsþroski þjóðarinnar og landsmenn þjálfuðust í að halda samkomur og skipuleggja sig eftir hagsmunum eða áhugamálum.

Sjálfsgætt er að skýra fyrir nemendum þá miklu menningargerjun sem fylgdi nútímasamfélagi. Menningarlífið varð fjölbreytilegra og veraldlegra enda fóru áhrif kirkjunnar dvínandi. Nýjar listgreinar komu fram, svo sem kvikmyndir, og eldri greinar gengu í endurnýjun lífdaga.

Umræður

- Hvað vita nemendur um jafnréttisbaráttu kynjanna? Er jafnrétti á Íslandi? Hvernig er hægt að vinna að því að ná fram fullu jafnrétti kynjanna?
- Af hverju voru karlmenn áfram ráðandi í samfélaginu þrátt fyrir aukið lagalegt jafnrétti?
- Af hverju miðaðist kosningaréttur við kynferði og efnahag allt fram til 1915?
- Hvaða félagshreyfingar komu fyrst til sögunnar og hvað var mikilvægt við þær?
- Hvaða áhrif hafði aukið þéttbýli og bættur efnahagur á menningarlífið?
- Af hverju minnkuðu áhrif kirkjunnar með tilkomu nútímasamfélags?
- Hvernig tengist ljóðið á bls 41 efni kaflans?

VERKEFNI

Ritun

- Skrifaðu frétt um samkomuna sem konur héldu í Reykjavík árið 1915 þegar þær fögnuðu nýfengnum kosningarétti.
- Ímyndaðu þér að þú búir í litlu þorpi og þú sért nýgengin(n) í ungmennafélag sem var að hefja starfsemi sína. Skrifaðu sendibréf þar sem þú segir frá þátttöku þinni í félaginu.
- Ímyndaðu þér að þú hafir heyrt í plötuspilara í fyrsta sinn á ævinni enda sé hann alger nýjung. Lýstu upplifun þinni með dagbókarfærslu.
- Þú ert nýkomin(n) til Reykjavíkur og tekur eftir mikilli grósku í menningarlífinu. Þú sérð fyrstu kvikmyndina þína, heyrir lifandi tónlist á kaffihúsi og sérð stytur í fyrsta skipti á ævinni en þær eru nýteknar að prýða bæinn. Skrifaðu sendibréf heim í sveitina þar sem þú lýsir upplifun þinni.

Myndmennt

- Teiknaðu myndasyrpu eða gerðu veggspjald af því þegar konur héldu upp á nýfenginn kosningarétt árið 1915.
- Teiknaðu nokkrar myndir sem lýsa starfsemi ungmennafélaganna.
- Teiknaðu mynd eða myndasyrpu af því fjölbreytta menningarlífi sem tekið var að prýða helstu þéttbýlisstaði.
- Myndskreyttu ljóðið sem er í lok kaflans.

Kort

- Aflaðu þér upplýsinga um hvar bindindisfélög og/eða ungmennafélög skutu upp kollinum og merktu inn á kort.

Tímaás

- Aflaðu þér upplýsinga um listamenn sem gátu sér frægðar frá um 1880 til um 1940. Merktu helstu staðreyndir um þá inn á tímaásinn.

Leikræn tjáning

- Nemendur búa til leikpátt þar sem þeir ímynda sér að þeir séu meðlimir í ungmennafélagi.